

نداد». یک منبع ایرانی در توضیح بیشتر این ماجرا به روزنامه ایران گفت: مکرون در این لحظه در پاسخ حاضران در اقامتگاه روحانی که به او گفته بودند رئیس جمهوری ایران خواب است تا به این ترتیب مانع از قرار گرفتن او در یک عمل انجام شده یعنی گفت و گو و تلفنی با ترامپ شوند، با خنده این گونه واکنش نشان داد که «اجازه دهید وارد اتاق شوم، ما با یکدیگر رفیق هستیم». نویسنده نیویورک ریبه نقل از محمد جواد ظریف وزیر امور خارجه ایران نوشت: «این فقط یک بازی بود تا بدون تضمین وفای عهد ترامپ، ما را به یک ملاقات بکشاند». تلاش بی حاصل مکرون برای انجام ملاقات ترامپ و روحانی به این معنا نبود که سعی او برای بازگرداندن امریکا به ۲۰۰۱ بی نتیجه بماند. مکرون دستورالعملی ۴ ماده‌ای را برای مذاکره احتمالی ایران و امریکا تهیه کرده بود که علاوه بر ایجاد اطمینان درباره دست نیافتن ایران به سلاح اتمی، ایجاد امنیت ناویری و منطقه‌ای، یافتن راهکاری برای بحران یمن، برداشتن همه تحریم‌های اقتصادی علیه ایران را نیز شامل می شد. رئیس جمهوری فرانسه عصر روز سه شنبه دوم مهر به رسانه ها وعده داد که در ساعات آینده منتظر شنیدن اخبار امیدبخشی درباره برجام باشند. چاره کار در برن رفت هریک از طرف ها از تردید برداشتن گام اول بود. ترامپ باید تحریم ها را برمی داشت تا در قالب ۵+۱ در کنار روحانی عکس بگیرد. به نظرمی رسد که مکرون در عصر روز سه شنبه سیگنال های مثبتی را برای خروج از این تنگنا دریافت کرده بود اما در نهایت نتوانست تا پایان حضور روحانی در نیویورک که از سه شنبه تا روز جمعه طول کشید، ایران و امریکا را در قالب مذاکرات ۷ کشور کنار یکدیگر بنشانند.

■ محدودیت ویزا

به همان اندازه که امیدها برای انجام ملاقات تاریخی روحانی و ترامپ کم رنگ می شد، سایه اقداماتی که از طرف کشور میزبان برای تحت فشار قرار دادن هیأت دیپلماتیک ایران در نیویورک، رخ می داد، سنگین تر می شد. مسأله محدودیت های ویزای تیم ایرانی سرفصل ماجراهای دیگری بود. ابتدا ویدئویی از سوی کاربران عرب در شبکه های اجتماعی درباره محمد جواد ظریف منتشر شد که نشان می داد مأموری می کوشد محدودیت ویزای وزیر خارجه ایران را به او یاد آور شود. ظریف در این فیلم توسط یک مردیونیفرم پوش به دلایلی که معلوم نبود، متوقف می شد. هر چند که اساساً در این ویدئو روشن نیست، وزیر خارجه ایران کجاست، به کدام سو می رود، چرا متوقف شده و آن مأمور یونیفرم پوش کیست، اما بی آنکه پاسخی برای این پرسش هایپاخته شود، این فیلم از سوی شماری از کاربران شبکه های اجتماعی به سوژه ای برای حاشیه سازی تبدیل شد؛ از انتقادات درباره وجهه تحقیر آمیز این محدودیت تا شوخی های کاربران که در پی انتشار این ویدئو صورت گرفت. محدودیت ویزا برای هیأت دیپلماتیک ایرانی ماجرای دیگری را هم رقم زد. مجید تخت روانچی، سفیر ایران در سازمان ملل برای درمان بیماری سرطان مدتی است که در بیمارستانی در نزدیکی محل کارش در نیویورک بستری است. اما ظاهراً ساختمان این بیمارستان خارج از محدوده ویزایی بود که برای هیأت ایرانی صادر شده بود. در نتیجه وزیر خارجه ایران ناچار بود برای ملاقات او از محدوده ویزا خارج شود و به عیادت برود. اما امریکا در مواجهه با این درخواست این شرط را گذاشت که ایران ابتدای یکی از زندانی های ایرانی - امریکایی را آزاد کند تا ظریف اجازه پیدا کند به عیادت تخت روانچی برود؛ پاسخی که با واکنش های متناقضی همراه شد. شماری چنین برخوردی را در شأن یک کشور دموکراتیک مانند امریکا ندانستند و از اینکه این کشور بدون توجه به جنبه های انسانی به درخواست ظریف (ملاقات با یک همکار بیمار)، چنین پاسخی داده، انتقاد کردند. متقابلاً برخی هم از شرط گذاری امریکا حمایت کردند.

■ بازی امریکایی در نشست خبری روحانی

با وجود تلاش مقام های امریکایی برای تحت تأثیر قرار دادن دیپلماسی هیأت ایرانی، روحانی با ۱۳ نفر از سران کشور ها و سازمان های بین المللی دیدار و گفت و گو کرد. «عمران خان»، نخست وزیر پاکستان، «امانوئل مکرون»، رئیس جمهوری فرانسه، «شینزو آبه»، نخست وزیر ژاپن، «آنگلا مرکل»، صدراعظم آلمان، «پدر سانشز»، نخست وزیر اسپانیا، «اولی ماورر»، رئیس جمهوری سوئیس، «بوریس جانسون»، نخست وزیر انگلستان، «استفان لئون»، نخست وزیر سوئد، «آنتونیو گوترش»، دبیر کل سازمان ملل متحد، «مایکل دی هیگینز»، رئیس جمهوری ایرلند جنوبی، «برهم صالح»، رئیس جمهوری عراق، «روهاگانا روگوندا»، نخست وزیر اوگاندا و «نانرند رامودی»، نخست وزیر هند سرانی بودند که روحانی با آنها دیدار کرد و نشان داد که تلاش امریکا برای منزوی کردن ایران چندان راه به جایی نبرده است. همچنین دیدار و سخنرانی در جمع مدیران ارشد رسانه های امریکا و خبرنگان و صاحب نظران سیاست خارجی ایالات متحده و گفت و گو با شبکه های تلویزیونی «فاکس نیوز» و «ای بی سی، نیوز» و نشست خبری با نمایندگان رسانه های بین المللی در نیویورک از دیگر فعالیت های روحانی در سفر سه روزه اش به نیویورک بود.

این در حالی بود که برنامه آخر رئیس جمهوری ایران یعنی نشست با رسانه های بین المللی هم از حاشیه سازی امریکایی ها بی نصیب نماند. آنها تلاش کردند، با همزمان

کردن نشست مقام های این کشور با نشست خبری روحانی، کانون توجه رسانه ای را از صحبت های او منحرف کنند. اقدامی که برای اولین بار در سفر هیأت های ایرانی در مجمع عمومی سازمان ملل اتفاق می افتاد. امریکایی ها دو کنفرانس خبری همزمان با نشست خبری رئیس جمهوری کشورمان در حاشیه سازمان ملل برگزار کردند. ابتدا در حالی که اکثر رسانه های بین المللی و حتی امریکایی، بر کنفرانس خبری روحانی متمرکز بودند، به یک باره نشست خبری مایک پمپئو وزیر خارجه امریکا در حاشیه مجمع عمومی از شبکه های تلویزیونی امریکا پخش شد. همین امر باعث شد برخی شبکه ها که آماده پخش مستقیم نشست خبری رئیس جمهوری ایران بودند، دچار سردرگمی شوند. دقایقی نگذشته بود که این بار نشست برایان هوک، مسئول امور ایران در وزارت خارجه امریکا از سوی شبکه های تلویزیونی پوشش داده شد. او هم یک نشست در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل برگزار کرد که آن هم تا پایان نشست خبری رئیس جمهوری کشورمان ادامه یافت. با وجود تلاش امریکایی ها برای منحرف کردن توجه رسانه ها از سخنان روحانی، شمار زیادی از شبکه های خبری در این نشست حضور یافتند و بیش از ۱۷ خبرنگار از شبکه ها و خبرگزاری های معتبر بین المللی سؤالات خود را مطرح کردند.

■ چگونه از بازگشت روحانی استقبال شد

روحانی در حالی به تهران بازگشت که به گمان بسیاری بر موضع اصولی خود و حاکمیت یعنی اول برداشتن تحریم و بعد مذاکره ایستادگی کرد و در عین حال، در سخنرانی رسمی اش و همچنین در فعالیت تیم دیپلماسی اش راه را برای دیپلماسی و مذاکره با کشور های ۵+۱ باز گذاشت. از دید اصلاح طلبان، حضور روحانی در نیویورک و دیدار ها و مذاکرات او موجب بی اثر شدن سیاست ترامپ برای منزوی کردن ایران بود. «صادق زیبا کلام» استاد دانشگاه درباره دستاوردهای سفر روحانی به نیویورک به روزنامه «همدلی» گفت: «روحانی تلاش کرد از فضا سازی هایی که امریکا علیه ایران کرده بود جلوگیری کند و درباره موضع ایران در افکار عمومی جهان روشنگری کند». «حمید رضا جلالی پور»، فعال سیاسی هم در یادداشتی نوشت: «به نظر من، تیم دیپلماسی ایران و روحانی با سخنانش در مجمع عمومی سازمان ملل از موضع اقتدار و عزت راه را برای مذاکره به مقصد تحریم شکنی با کشور های غربی باز گذاشت. خوشبختانه روحانی بر موضع اصولی خود و حاکمیت راه را برای دیپلماسی و مذاکره با کشور های ۵+۱ باز گذاشت». این در حالی بود که شماری از مخالفان روحانی با اشاره به آنچه در این سفر رخ داد، به خاطری حاصل ماندن تلاش ها برای برون رفت از بحران برجام حملات تندتری را متوجه او کردند و سفر او را عاملی برای مخدوش شدن عزت ملی دانستند. مهدی محمدی، فعال سیاسی اصولگرا در صفحه شخصی خود در توئیتر درباره سفر روحانی به نیویورک نوشت: «ظاهراً ثمره سفر نیویورک این شده که روحانی هم به برجام معتقد نیست». روزنامه کیهان هم با انتقاد از کسانی که سفر روحانی را در تنش زدایی موقفیت آمیز توصیف کرده بودند، این سوال را مطرح کرد که کار شکنی امریکادر صدور رأی دیه هیأت ایرانی و در ادامه بیانه گستاخانه او را یاد ورنهایت، ممانعت از ملاقات وزیر خارجه ایران از یک بیمار، نشانه تنش زدایی و آمادگی برای مذاکره است؟»

امریکا بعد از بازگشت روحانی از نیویورک پیشنهاد های مستقیم و غیر مستقیم مثل تبادل زندانیان دو کشور را که ظریف به طور علنی مطرح کرد، نپذیرفت. دلیلی که می توانست تاکتیکی موقت برای استراتژی مذاکره باشد اما بی میلی امریکا به این پیشنهاد نشان داد که صبر ترامپ برای قدم گذاشتن به مسیری که چارچوبی گام به گام و طولانی را برای گره گشایی از رابطه ایران و امریکا در نظر داشت، زیاد نیست. دولت روحانی اکنون با سپری شدن تابستان پر حادثه کورسوی امید را برای نجات برجام زنده نگه داشته است. تازه ترین نشانه این امید در سخنان صریح او چند روز بعد از بازگشت از سفر و در ناگفته هایش از دیپلماسی داغ در نیویورک پدیدار شد. آن جاکه او از طرح ۴ ماده ای فرانسه برای رسیدن به تفاهم سخن به میان آورد و چارچوب آن را نقطه عزیمتی برای ادامه گفت و گو ها و رسیدن به نتیجه ای امید بخش توصیف کرد. روزها برای ایران آرام و برای دونالد ترامپ تند تندی می گذرد؛ رئیس جمهوری تاجر مسلک امریکا که تحت فشارهای شدید مخالفان داخلی خود در ایالات متحده قرار دارد و از سویی کاری جز گره روی گره انداختن در هر مذاکره ای که آغاز گر آن بوده، انجام نداده است. اما این فقط ظاهر کار ترامپ است؛ رئیس جمهوری که حالا همه می دانند در دست در ساعتی که پشت تریبون سازمان ملل برای مآخوذ و نشان می کشیده، به امانوئل مکرون برای فراهم کردن دیدار با حسن روحانی بسیار امیدوار بوده و شاید بدش نمی آمده همان طور که خارج از عرف قواعد دنیای امروز به زیر معاهده حقوقی - بین المللی برجام زد، همانقدر خارج از عرف مقابل روحانی ظاهر شود و به او سلام کند.

امریکا بعد از بازگشت روحانی از نیویورک، پیشنهاد های مستقیم و غیر مستقیم مثل تبادل زندانیان دو کشور را که ظریف به طور علنی مطرح کرد، نپذیرفت. دلیلی که می توانست تاکتیکی استراتژی مذاکره باشد